

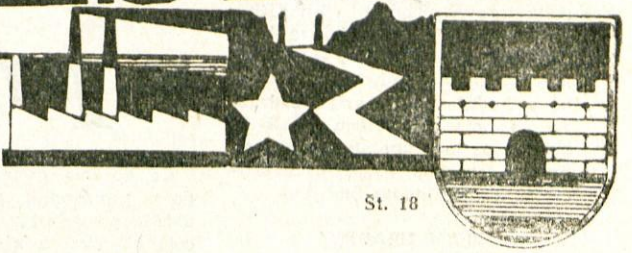
TRŽIŠKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI TRŽIŠKE OBČINE

LETO VII.

Tržič, 1. oktobra 1958

St. 18

Razprave in sklepi na sejah komisij in svetov in na zasedanju obeh zborov

Zadnje dni so bile seje komisij in svetov in zasedala sta tudi oba zbora občinskega ljudskega odbora. Iz teh sej poročamo o nekaterih najbolj zanimivih razpravah in sklepih.

DOPOLNILNA NAJEMNINA TUDI PRI NAS?

V preteklih letih so nekatera podjetja, predvsem pa občinski ljudski odbor gradili precej sodobnih stanovanj, od katerih imajo posamezna stanovanja tudi posebno opremo, to je boljše električno napeljavo z mnogimi priključki v stanovanjskih prostorih, telefonske priključke, električne bojlerje, električne štedilnike, vzdane omare itd. Taka stanovanja se že lahko prištevajo v B in A kategorijo in je njih gradnja bila znatno dražja kot stanovanja C in D kategorije. V večini jugoslovanskih občin veljajo za stanovanja višjih kategorij odloki, po katerih se za posebno opremo stanovanj računa dopolnilna najemnina. Tudi pri nas so že razpravljali o uvedbi take najemnine, ker je pravično, da plača tisti, ki ima boljše stanovanje, nekaj več najemnine kot tisti, ki ima preprostejše stanovanje. Dokončno bo občinski ljudski odbor o osnutku takega odloka razpravljal na eni prihodnjih sej. Za zdaj se na občini bavijo z vprašanjem, ali naj se dopolnilna najemnina računa pavšalno po izračunu vložnih višjih stroškov za posebno opremo ob amortizaciji v določeni dobi, ali pa naj bi se računala dopolnilna najemnina mesečno posebej za montirani bojler, posebej za omare itd.

Pri občinskem ljudskem odboru tudi že pripravljajo reorganizacijo stanovanjskih skupnosti po vzorcu drugih krajev. Tudi o tem bo razprava na eni prihodnjih sej.

VODA, VODA ...

Tržiški občinski vodovod je bil zgrajen leta 1904, pred 54 leti, za takratne majhne potrebe. Poraba vode je seveda od takrat silno narasla in obstoječi javni vodovod že davno več ne zadostuje potrebam. Vse rekonstrukcije niso mogle v zadostni meri ojačiti vodovoda.

Popravila so pogostna in draga. Da bi preskrbeli z vodo vsaj del vasi Pristava in Križe, so zgradili takoimenovani tlačni vodovod v »Hofnarciji«, lani so tudi dogradili vodovod na Brezjah, razen tega pa obstoječe omrežje javnih vodovodov stalno razširjajo. Na občini so sestavili pregled, kako so pre-

bivalci preskrbljeni z vodo. Ugotovitve so v mnogih primerih porazne, ker še mnogo ljudi uživa sumljivo vodo. Tudi v mestu samem vode primanjkuje. Zraven pa rastejo nova naselja, četudi še ni rešeno vprašanje kako čimprej zgraditi nove vodovode, predvsem pa, kje dobiti denar zanje. Povrh vsega pa je stanje pri obstoječih javnih vodovodih še pravno neurejeno. Doslej ni bilo nobenih predpisov o tem, kako se vodovodi upravljajo, kdo in pod katerimi pogoji lahko dobi vodo iz javnega omrežja in kakšne pravice ter dolžnosti ima koristnik vodovoda oziroma uprava javnega vodovoda. Da uredita vsa ta vprašanja, sta oba zbora občinskega ljudskega odbora na zadnjem zasedanju izdala poseben odlok, hkrati pa je bila sprejeta tudi nova tarifa vodarine, ki bo naše čitatelje prav gotovo zanimala. V veljavi ostane odlok, ki določa, da mora vsakdo prositi s pisмено prošnjo, če hoče priključiti hišo ali del hiše na javni vodovod ali če hoče dobiti dovoljenje, da sme napraviti nov iztok. V bodoče mora prošnji biti priložen tudi načrt instalacije. Seveda pa je treba plačati določeno pristojbino za priključek hiše, ki znaša za enostanovanjsko hišo enkrat za vselej 10.000 din, če pa se dela nov iztok, pa 1500 din. Letna vodarina, ki jo bodo plačevali koristniki javnih vodovodov na področju občine, pa bo znašala 50% več kot doslej za zasebnike, ki plačujejo vodarino v pavšalu. Obrtniki vseh sektorjev (izvzemši frizerjeve, krojačev in uslužnostnih obrti) bodo plačevali letno od polcolske pipe po 5148 din. V moških brivskih delavnicah bo znašala vodarina na eno zaposleno moč letno po 2400 dinarjev, v ženskih frizerskih delavnicah pa na eno zaposleno moč letno 7200 din. Uslužnostne obrti, trgovine in prodajalne bodo plačevale letno od iztoka po 3500 din, v industriji je cena vodarine trikrat višja kot pri zasebnikih, kar je bilo tudi že doslej. Novo je tudi za naše občane, da se plača vodarina od glave velike živine letno po 372 din, od male živine letno po 172 din. Gostilne plačajo vodarino od prometa: od 2.500.000 dinarjev znaša vodarina 7500 din, od prometa 5.000.000 din letno 15

tisoč dinarjev, od prometa 10 milijonov dinarjev letno 36 tisoč dinarjev itd. V industriji porabljena voda po vodomerih se računa po 80 din od kub. metra.

Zakaj povišanje vodarine? Ne bo dražja voda, ampak povišati je treba pristojbino za uporabo vodovoda. Voda je zastoj, toda z njo so stroški. Druge občine kasirajo z vodarino neprimerno večje zneske kot Tržič; na primer Kranj 36 milijonov, Skofja Loka 6 milijonov, Tržič pa le 2 milijona. S tem denarjem se ne da mnogo napraviti. Nove, povišane vodarine bodo povečale donos vodarine za en milijon din in bodo zbrana sredstva omogočila upravi javnega vodovoda, da bo gradil nove vodovode v mestu samem in po vaseh.

Kot slišimo, se prebivalci Kovorja in drugih naselij jezijo, ker se še ni začela gradnja vodovoda Žegnani studenec. Ni pa tega kriv občinski ljudski odbor, ampak zavod, ki dela načrte. Skupno z občino so zastopniki Tržiča mnogokrat urgirali dovršitev projekta v Ljubljani, pri vsaki urgenci pa so pri zavodu pokazali, da delo z načrti in izračuni napreduje, toda dovršeno še ni. Kaže, da so bili Ljubljančani močnejši kot Tržičani in Kranjčani in so silili zavod, ki dela načrte in izračune, da dela zanje prej kot za nas.

NE SMEMO ZAOSTAJATI!

Občinski ljudski odbor je na zasedanju obeh zborov dopolnil obstoječi odlok o javnem redu in miru z določili, da ne sme na področju mesta oziroma občine nihče postavljati brez dovoljenja kočur, svinjakov, kokošnjakov in podobnih lesenih zgradb. Obstoječe kočure bo treba v določenem roku odstraniti. Pri nas se je res razpasia navada, da posamezniki postavljajo take kočure in znani so primeri, ko so inozemci fotografirali te kočure, da potem javno objavljajo, v kakršnih bednih razmerah živimo Jugoslavlani. Ne moremo dopovedati vsakemu inozemcu, da redijo navdušeni živinorejci vse mogoče živali v teh kočurah. Tudi bo po določitih dopolnjenega odloka mogoče prisiliti lastnike hiš, da uredijo zunanje lice svojih hiš.

Na javni tržnici v bodoče ne bodo smeli več prodajati vina in žganja. Izdelke takozvane hišne delavnosti bodo smeli prodajati le proizvajalci sami ali njihovi zakonci. Ta sklep ljudskega odbora

je zelo umesten. Vino so prodajali, kot je to sedaj dokazano, na javni tržnici le preprodajalci, ki so največkrat pokupili vino najslabše kvalitete pri vinogradnikih, drugič so zopet prodajali lubenice ali pa razne gospodinjske potrebščine. S sklepom ljudskega odbora bo preprečeno delovanje takih prekupčevalcev. Tudi izdelke takozvane hišne delavnosti prodajajo delomrzneži, ki pokupijo blago največkrat od inozemcev in ga potem prodajajo z visokimi dobički.

V drugih krajih so take ukrepe, kot jih je sedaj storil Tržič, že napravili.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR JE SKLENIL ...

Na zadnji seji sta oba zbora imenovala novega direktorja Lesno industrijskega podjetja in nekatere poslovodje v trgovinah, medtem ko je bilo imenovanje direktorja gostinskega podjetja ZELENICA odloženo, ker je ljudski odbor mnenja, da je treba resno začeti z reorganizacijo gostinstva v naši občini. Komisija sveta za blagovni promet je medtem že imela sejo, na kateri sicer še ni prišlo do definitivnega sklepa, vendar se že priporoča združitve gostinskih podjetij ZELENICA, Pošta in še treh drugih gostišč v eno skupno podjetje. Združeno podjetje bo gospodarsko dovolj močno, da bo izvršilo adaptacijo hotela Pošta in odplačalo najeti kredit ter da bo zaporedoma vsako leto z nezdroljenimi sredstvi obnavljalo tudi druge svoje obrate.

Dalje sta oba zbora ljudskega odbora na zadnjem zasedanju ugodila vlogi Komunalne banke in jo oprostila plačila nekaterih prispevkov, tovarni obutve PEKO sta dodelila zemljišče, hotelu Pošta pa sosednjo zgradbo zaradi adaptacije za hotel, Mirku Plesničarju je bila prodana hiša SLP na Trgu svobode št. 2, dodeljena so bila nekatera zemljišča in sklenjene so bile garancijske izjave za nekatere zavode in podjetja.

ZDRUŽITEV KMETIJSKIH ZADRUG

Kmetijske zadruge Leše, Kovor in Križe se združijo v eno skupno zadrugo, ki bo gospodarsko dovolj močna, da bo opravljala svoje naloge. V kratkem bodo volitve v novo zadrugo. Zadruge se bodo v bodoče bavile le s kmetijsko dejavnostjo in bodo te dni oddale

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s prejšnje strani) vse svoje neketijske obrate. Trgovine z mešanim blagom prevzame trговski podjetji PRESKRBA in LJUEELJ, medtem ko se konfekcijski obrat KZ Križe »Oblačila-Novoste« osamosvoji. Npva zadruga bo prihodnje leto dovršila zadržno posojpje v Kovorju, nabavila bo traktor in druge stroje. Za prihodnje leto ima v načrtu investicij za 13 milijonov dinarjev.

PLAN GRADENJ V NAŠI OBČINI NI IZPOLNJEN

Naš list je poročal, da bodo v letošnjem letu gradili na Ravnah 3 trostolpnice. Gradnja pa se še vedno ni začela. Bombažna predilnica in tkalnica je iz kreditnega sklada za gradnjo stanovanj pri občini najela posojilo 60 milijonov dinarjev in je kreditni sklad znesek za podjetje rezerviral. Doslej pa podjetje še vedno ni začelo z gradnjo, ker ni bilo potrebnih načrtov. Toda kreditna sredstva so angažirana, obljube pa niso izpolnjene in nastaja vprašanje, kdo je kriv, da je kreditni sklad moral odklanjati prošnje drugih prosilcev za posojila. Znova in znova nastaja vprašanje pravočasne preskrbe načrtov. Svet za komunalne zadeve je na zadnji seji sklenil, da bo še v letošnjem letu naročil načrte za gradnje, ki se bodo predvidoma izvršile prihodnje leto ali v bodočih letih. Pri Gradbenem podjetju bo še letos ustanovljen oddelek za projektiranje in če se bo podjetju posrečilo pridobiti potrebni projektantski kader, bo v bodoče gradbena dejavnost v naši občini lahko mnogo hitrejša, kot je bila doslej. Formalnosti, ki jih mora izpolniti investitor, kadar koli začne s kakšnimi investicijami, so največja ovira izvršitve plana in zato bodo vse te formalnosti izvršene še v letošnjem letu.

Mišo Petek: Preprečevanje nezgod v proizvodnji

Če hočemo preprečevati nezgode v proizvodnji, moramo veliko pažnje posvečati v prvi vrsti študiju človeka in njegovi vlogi na delovnem mestu. Sorazmerno lahko je popravljati slabe delovne metode, slabe pogoje, ki prinašajo izgube, mnogo težje pa je delo z ljudmi, ki imajo vsak svoj poseben karakter, s katerim se vključujejo v proizvodnjo.

Če hoče vodstvo podjetja zmanjšati število obratnih nezgod, mora na to misliti že pri sprejemu delovne sile. Pa tudi po zaposlitvi je nujno potreben dober pouk o preprečevanju nezgod, ki ne samo zmanjšuje le-te, ampak tudi večja proizvodnjo.

Katero faktorje moramo upoštevati pri sprejemu delovne sile za določeno delovno mesto?

Važna je inteligenca človeka, t. j. sposobnost učenja, reševanja problemov, prilagoditve položaju in uporabe izkušenj kakor tudi odnos do drugih oseb v okolici delovnega mesta.

Dokazano je, da imajo ljudje, ki so bolj zainteresirani do mehanskega dela, manj nezgod kakor pa tisti, ki tega interesa nimajo. Tudi duševno stanje posameznika vpliva na varnost dela. Če oseba na delovnem mestu čuti, da je nekomu potrebna ali da je nekdo od nje odvisen (n. pr. mati delavka ve, da so od njenega dela odvisni otroci), ji ta zavest zmanjšuje nagnjenost k nezgodam. V vsakem primeru pa deluje na nagnjenost k nezgodam karakter človeka. Izkušnje so pokazale, da vplivajo na možnost nezgod lah-

ko: slabo stanovanje, nerednost pri delu, zamujanje, zakonski prepri, kazniva dejanja, oddaljenost stanovanja, združena s težavno potjo.

Važna pri preprečevanju nezgod je ostrina vida in hitra reakcija delavca na tistih delovnih mestih, kjer obstoji možnost poškodbe. Številne analize nezgod v proizvodnji govore, da so te pogostejše pri tistih osebah, ki imajo katero izmed naslednjih bolezni ali navad: srčno napako, kronične bolezni, pogostna bolniška zdravljenja, tumor na možganih, emocionalno neuravnovešenost lažjega značaja, abnormalnost, padavico, spalno bolezen, sladkorno bolezen, obolelost jeter, omračitev uma hujšega značaja, spolne bolezni, obolenje ščitne žleze.

Nikjer pa ni rečeno, da delavec, ki ima katero od navedenih bolezni in se želi zaposliti ali pa je že zaposlen, ne more z uspehom reševati svojih nalog, če z njim korektno ravnamo in ga postavimo na njemu primerno delovno mesto.

So tu še osebe s fizičnimi nedostatkami, n. pr. invalidi ali osebe, ki siabo slišijo ali vidijo, osebe slabe telesne konstitucije itd. Te ljudi je možno obvarovati nezgod in doseči dober delovni učinek, če jih zaposlimo na njihovim zmognostim ustrežajočih delovnih mestih. Za take primere pa je seveda potrebna točna analiza delovnega mesta, ki naj jo imajo osebe, ki se bavijo s sprejemom delovne sile, t. j. referent za delovno silo pri posredovalnici za delo, obrat-

ni zdravnik, referent za kadre in psiholog. Če so take osebe (n. pr. invalidi brez roke ali noge) prav razporejene, dosegaajo dostikrat še večje uspehe kot pa zdrava delovna sila. V glavnem ni nobene razlike med normalno zdravo osebo in osebo s fizično napako. Tak človek ima prav enako voljo do dela, če ne še večjo, kot zdrava oseba. Važen faktor pri delovnem učinku invalida je odnos njegovih sotovaršev kakor tudi nadrejenih do njega. Osebi s fizično pomanjkljivostjo je treba odrediti tako delo, da dobi občutek, da njena invalidnost ni nobena zapreka za uspešno vključitev v družbeno dejavnost in za pozitivno izvrševanje delovnih nalog.

Pri razporejanju teh oseb na delovna mesta je seveda treba upoštevati zahteve delovnega mesta kot so vzdržljivost, okretnost, moč, zahtevo po uporabi zaščitnih sredstev, ali obstoji možnost profesionalnega obolenja itd. Oseba, ki ne bi v zadostni meri ustrezala eni ali drugi zahtevi, je spet v povečani meri izpostavljena nezgodam.

V veliki meri preprečujejo nezgode v proizvodnji industrijski zdravnik, ker so točno seznanjeni z delovnimi pogoji v podjetju, z zaščitnimi sredstvi, klimo, razsvetljavo, garderobami, umivalnicami, kopalnicami, odmori, okreplilom, delovnimi razmerami in izostanki. Nadalje poznajo socialno zavarovanje, način sprejema delovne sile, analitsko oceno delovnega mesta, fiziološke teste, način higiensko tehnične zaščite, načine in metode za preprečevanje nezgod v proizvodnji, načine preprečevanja profesionalnih bolezni itd.

Pravi program izvajanja varnostnih mer in poučevanja o tem se prične šele potem, ko je delavec sprejet na delo. Program pa

Prof. Slava Rakovec:

SEM INTJA PO ČRNI GORI

2. Titograd in njegova okolica

Navadno mesta nastajajo in rastejo, včasih pa tudi izginevajo. Titograd pa je mesto posebne vrste, saj bi mogli reči o njem, da je nastalo, se že večkrat v zgodovini razvilo in spet skoro izgini- lo, da čez nekaj časa na novo zaživi.

Tu je že pred več kot dvatisoč leti obstajalo naselje in tako je ta naselbina med najstarejšimi v Črni gori.

Le malokateri kraj je imel tako burno preteklost kot naselbina ob sotočju Ribnice in Morače.

Bili so časi, ko je na mestu današnjega Titograda bila navadna karavanska postaja ali pa osamljena trdnjava ob trgovski poti, časi, ko se je naselje popolnoma sesulo v ruševine in docela izgini- lo s površja zemlje, pa se je kasneje spet rodilo in razvilo.

Zato so v zgodovini presledki, ko se mesto sploh ne omenja kar nekaj stoletj, čeprav je bilo že znano in omenjeno.

O burni zgodovini Titograda govore tudi njegova štiri imena: Birziminium v suženjskem redu, Rib-

nica v predfevdalni dobi, Podgorica v fevdalizmu in kapitalizmu in Titograd v novi socialistični dobi.

Minevala so stoletja in z njimi so se menjavali tudi gospodarji: bojeviti Iliri, rimski osvajalci, slovanska plemena, zetski fevdalci, turški zasluževalci, okoli Titograda so spletkarili Benečani in Turki, Turki in Avstrijci.

V letu 1474 so Podgorico osvojili Turki, ki so ostali njeni gospodarji celih štiri sto let, vse do začetka leta 1879, ko je po odločbi berlinskega kongresa iz 1878 Podgorica pripadla Črni gori.

Do tega leta se je mesto zelo počasi razvijalo, prebivalstvo je bilo večidel nepismeno, samostojnih šol sploh ni bilo in šele okoli leta 1870 je bila odprta prva šola. Dotlej so bili pismeni le nekateri premožni kristjani in svečeniki, v muslimanskih hišah je vladala nepismenost.

V letu 1907 začne z delom prva nižja gimnazija, zdaj, v črnogorski državi se začne doba znanstvenega in književnega, političnega in kulturnega življenja v mestu. Obenem pa tudi diferenciacija pre-

bivalstva na bogate in siromašne ter borba med političnimi strankami in klubi.

Večji del prebivalstva so sestavljali muslimani.

V času druge svetovne vojne je bil novejši del Podgorice zaradi bombardiranja skoraj docela zravnčan z zemljo. V njej ni ostalo nič celega. Podgorica je osvoboditev dočakala gola, prazna, krvaveča. V zakrpanih prostorih starega mesta in ob zidovih so v zasilnih bivališčih stanovali maloštevilni bivalci.

Luči ni bilo, niti pravih stez za prehode. Videti je bilo le sledove stopinj, ki so vodile preko ruševin in skozi nje.

Ko je bil v letu 1945 izgnan okupator, se je začelo za mesto novo življenje. Že v letu 1946 je dobila Podgorica tudi novo ime — Titograd. To je bil začetek nove dobe naselja, ki raste v moderno, socialistično mesto.

Že v letu 1945 se pospravljajo ruševine in sredi njih začno rasti velike in higienske stanovanjske hiše, a ne le posamezne hiše, marveč cele mestne četrti. Zidajo se upravna poslopja, šole in mo-

derne stavbe različnih ustanov.

Danes je ves Titograd sestavljen iz odlomkov starega in novega. Po širokih ulicah se lahko sprehajamo med modernimi poslopji in parki, nenadoma pa se znajdemo pred starimi hišicami, nizkimi in skromnimi, ki so ostale še iz prejšnjih let.

Skozi mesto teče v globoki strugi Ribnica, ki ima le malo vode, ker se više zgoraj uporablja njena voda za namakanje zelenjav- nih nasadov. Nedaleč od struge Ribnice stoji moderen petnajstnadstropen reprezentativni hotel Crna gora, urejen tako, da gost v njem res ne pogrša udobja.

A ne daleč od hotela ob izlivu Ribnice v Moračo lahko vidiš pod modernim mostom majhne stare hišice, ki se stiskajo ob strugi in so živa pričča nekdanje zaostalosti.

Vsepovsod v mestu zadevamo na velike kontraste: stara, nizka, klavna železniška postaja stoji blizu letališča; okoli moderne gledališke stavbe se stiskajo stare stanovanjske hišice, pred katerimi še vedno posedajo ljudje ob večerih kar na ulici.

Nekakšna meja med temi kontrasti je reka. Na eni strani reke široke ulice z modernimi poslopji, na drugi strani pa skrivenčene uličice s staro džamijo, s tipično

zajema tudi tiste osebe, ki so že na delu v podjetju.

Važen znak, kakšen bo delavec v bodoče, je v tem, kako se zna prilagoditi novi okolici. Naloga vodilne osebe kakor tudi sodelavcev je, da pomagajo temu človeku s tem, da ga o delu pouče, kakor tudi da ga seznanijo z varnostnimi merami, ki so potrebne za to delo. Vse to je treba informativno izvesti že pri sprejemu na delo, ko na novo sprejetega delavca že vnaprej seznanimo z varnostno službo v podjetju.

V ta namen so organizirana razna predavanja, pri katerih sodelujejo varnostni tehnik, industrijski zdravnik in psiholog.

Po prihodu na delovno mesto je potrebno, da se vodstvo podjetja pozanima, kako se počuti novinec na delovnem mestu, ker so prvi vtisi za nadaljnje delo zelo važni. Če novi delavec vidi sodelovanje tako nadrejenih kakor tudi svojih sodelavcev, se bo hitro prilagodil svojemu delu in dobil občutek varnosti. Zato mora vodstvo napeti vse sile, da pridobi novega delavca za sodelovanje in mu skuša olajšati vse težave, ki jih utegne imeti na novem delovnem mestu. Tudi sodelavci morajo biti tovariško razpoloženi do novinca, ker ima ta v nasprotnem primeru občutek osamljenosti in se z njim veže nagnjenost k nezgodam. Često se zgodi, da ropot ali monotono delo povzročata, da delavec začuti odpor proti svojemu delovnemu mestu in zaradi tega tudi do svojih predpostavljanih. Da to preprečimo, je potrebno že v začetku seznaniti delavca s pogoji delovnega mesta in mu na ta način omogočiti hitrejšo in lažjo prilagoditev.

Če so osebe na delovnih mestih dobro poučene o vseh varnostnih ukrepih, je delovni učinek večji in možnost nezgod manjša. Napori vodstva, da se zaščitne mere uporabljajo povsod, kjer so po-

trebne, zagotavlja večjo proizvodnjo in minimum nezgod. To pa je možno takrat, če temeljito poznamo delovno mesto in njegove zahteve.

Prav tako važno je poznati človeka in njegove osebnostne poteze. Vodilna oseba ne sme biti gluha za morebitne težave, ki jih ima podrejeni tako na delovnem mestu kakor tudi izven podjetja, ker tudi te vplivajo na varnost in delovni učinek. Dostikrat se podrejeni želi posvetovati o svojih težavah, ki jih ima zunaj podjetja in išče razumevanja in nasveta pri svojem nadrejenem. Zelo zgrešeno bi bilo, če bi ga slednji odbil z motivacijo, da ga privatne zadeve nič ne brigajo, ker je njegova osnovna naloga skrb za proizvodnjo. Tak način bi vodilni osebi pokvaril njegov odnos do podrejenega in mu zmanjšal njegov ugled. Nasprotno pa bi si delavca pridobil, če bi skušal razumeti njegove težave in mu po svoji moči tudi svetovati.

Če hoče torej vodilna oseba reševati probleme v proizvodnji, mora imeti zato pet sposobnosti: poznavanje dela, poznavanje in občutek odgovornosti, sposobnost vodenja, sposobnost poučevanja, sposobnost izboljševanja delovnih metod, analize problemov v praksi.

Zadnja je v tesni zvezi z analiziranjem in preprečevanjem nezgod v proizvodnji. Med probleme, ki jih je treba analizirati in reševati, spadajo nekateri pogoji delovnega mesta, ki so med seboj povezani, n. pr. oblika stroja, zaščita stroja, razsvetljava, barva sten in čistoča v delovnem prostoru. Posebno pa je treba paziti na ropot, utrujanje in monotonost dela. Največ nezgod se pripeti v času, ko je utrujenost največja. Z odmori, z obrokom hrane, kakor tudi z glasbenim programom skušamo utrujenost zmanjšati. Poseben študij dela je treba posvetiti času, da se takrat postavi odmor ali celo

dve krajši pavzi. V nekaterih podjetjih uvajajo celo tri odmori in sicer po 5 minut v začetku in na koncu delovnega časa in daljšo pavzo v sredini. Ta čas je izpolnjen z glasbenim programom. Imenovani način odmorov ima za posledico manj nezgod in večjo proizvodnost. Odmor mora biti tako urejen, da se vsakdo res lahko odpočije, da mu počitka ne moti ropot, razni neugodni pogoji, kot so daljše čakanje na hrano, nepriljučna okolica itd.

Paziti je treba, da se ne pojavlja med zaposlenimi nezadovoljstvo ali upadanje delovne morale, ker tudi ta dva pojva povečujeta možnost nezgod v proizvodnji. Nezadovoljnejš lahko vzbudi nezadovoljstvo tudi v dobri skupini. Če nima delavec možnosti, da bi kaj mislil, mu postane delo monotono in dolgočasno, kar spet povzroča nezgode. Predpostavljeni mora poznati v delovnem procesu vse tiste faktorje na delovnem mestu, ki kakorkoli vplivajo in povzročajo nezgode, da opozori delavca na vse te činitelje in s tem prepreči oziroma zmanjša morebitne poškodbe, okvare oziroma izgube.

Socialna in psihološka atmosfera vpliva na zadovoljstvo in varnost osebe na delovnem mestu.

O izboljšavi pogojev delovnega mesta se je treba pomeniti tudi z delavcem in upoštevati njegove morebitne predloge o izboljšanju in povečanju varnostnih naprav oziroma mer.

Mnogo nezgod preprečimo, če upoštevamo možnost nezgod na podlagi raznih podatkov, n. pr. statistike nezgod, izjav strokovnjakov, obnašanja delavca, pogostnih izostankov, stalnih pritožb, neprimeren delavec, ki ne ustreza pogojem delovnega mesta, bodisi telesno, bodisi psihično, slabi varnostni ukrepi na delovnem mestu, slabo poučen delavec in zunanji vplivi.

Nekateri znaki na osebi, ki vplivajo na možnost nezgod so še sledeči: pomanjkanje interesa in delovnega elana, nervoznost, nemirnost, eksplozivnost, občutljivost, utrudljivost, netovarištvo, se pritožuje in izogiba se nadrejenega, zaskrbljenost, pogostni obiski pri zdravniku.

Zato je potrebno, da take primere preštudiramo, ker so vsi nastali faktorji lahko prvi znak ali uvod v napako, ki ima za posledico nezgodo v proizvodnji, ki povzroči telesno poškodbo ali okvaro na stroju — skratka neko izgubo.

Gradbeno podjetje

Tržič na Gorenjskem

se priporoča v izvršitev vseh v gradbeno stroko spadajočih del

muslimansko hodževo hišo, kjer lesene mreže na oknih še govore o zaostalosti, ki jo je ščitil islam. V tem starem delu mesta stoji tudi sahat-kula, stolp z uro, takšen kot je v navadi v orientu. Ta stari del mesta je stisnjen pod grič Ljubovič, kjer urejajo park in sprehalne poti.

Spomnila sem se na ljubljanski Rožnik in na tržiške sprehajalne poti, kjer ni treba posebno skrbeti za senco. Tu v tem vročem stepskem podnebjju pa je treba posebno skrbeti, da se bodo ciprese in bori zarasli. Pa tudi ko bodo zrasli, senca ne bo kaj dosti, pač pa veliki grmi rožmarina in razne kserofilne rastline napolnjujejo ozračje z značilnim vonjem.

Podnebnje Titograda in okolice je precej suho in vroče. Južno od mesta, ob cesti, ki vodi proti Skadrskemu jezeru, je na Djenovskem polju pokrajina skrajno pusta. Ob robovih na vznožju vzpetin še rastejo fige in se tišče skromne njivice, ravnica, ki je dokaj obsežna, pa je prekrita s puštinjsko travo, ki je nihče ne pokosi, niti ne popase. Travo je suša požgala, da je vsa rumena, med njo rastejo le še osati in bodeča moška milost.

Prsti tu ponekod skoroda ni, zato je obdelava nemogoča. Niti z umetnim namakanjem te stepe ne bi ničesar dosegli, ker ni dovolj

prsti. Med polpuščavsko travo leži drobno kamenje. Ko pa zapiha veter, vzdigne tisto malo prsti, kar se je je nabralo, jo zvrtniči v visok vrtnec, ki potuje nekaj metrov, dokler sila vetra spet ne pusti.

Človek včasih misli, da bi mogel take vrtnice opazovati le v puščavah Azije in Afrike, pa jih moremo videti že kar doma.

Ker so konglomerati, ki sestavljajo kamenito podlago, zelo trdi, zato tudi na pokopališčih ni videti grobov v zemljo izkopanih, marveč so na površini kamenite grobnice, kar je za naše oči, ki so vajene drugačnih grobov, spet posebnost. Le redkokateri grob je v zemlji.

Kot v mestu samem so tudi v okolici vtisi kar se da peštri. V severnem delu mesta, pod pobočjem Gorice je veličasten spomenik partizanu - borcu, iz domačega belega kamna, le pokrov nad grobnico je iz črnega marmorja. Po monumentalnosti bi ga mogli primerjati s spomenikom neznanemu vojaku na Avali nad Beogradom. Tudi mogočno stopnišče nekoliko spominja na Avalo. V tej čudoviti grobnici so našli zadnje počivališče črnogorski heroji. Zvečer, ko se spušča mrak nad mesto, zažari nad grobnico nevidna luč, ki vso noč sveti padlim v spomin.

Toda na južni strani mesta, nedaleč pod Ljubovičem je vas posebne sorte. Z vrha hriba sem jo ugledala in takoj je bilo videti, da je posebnost. Nobene prave hiše ni v tej skupini človeških prebivališč, marveč le za silo skupaj zbite in znešene stene, ki obdajajo prostor, ki služi družini za vse. Stare deske, pločevina, odpadli material najrazličnejše vrste, vse je bilo dobro, da so si ciganski priseljenci iz Metohije tu na robu Titograda zbili skupaj svojo vas — Čepurke.

Ker je v Peči in Djakovici primanjkovalo zaslužka, so spravili svoje skromno premoženje v bisage in se preselili iz Kosmeta v Črno goro, kjer so možje našli zaposlitev v rastočem mestu — v Titogradu.

Zene so doma, v Čepurkih. V domu nimajo kaj dosti dela, saj ni treba dosti pospravljati, pač pa bi bilo dosti dela z otroki, ki se črni, na pol goli gnétejo okoli vseh oglov. Vsepovsod jih je polno. Videti je, da so družine številne, zlasti najmlajših ponekod kar mrgoli. Zene so temperamentne, znajo plesati, se lišpati in bi bile takoj pripravljene prerokovati človeku srečo, če bi jih le kdo hotel poslušati in za prerokovanje nagraditi.

Takihle zanimivosti seveda turistični prospekti ne priporočajo za ogled. Pač pa je v črnogorskem prospektu omenjeno, naj bi si tujci ogledali dve zanimivosti v titogrski okolici in sicer razvaline stare Duklje in samostan Dajbabe, ki je zgrajen v votlini v skali.

Toda od stare Duklje, mesteca, ki je bilo malo severneje od današnjega Titograda, ni videti že nič več. Pa tudi samostan Dajbabe, ki je nekaj kilometrov južno od mesta ob vznožju dajbabskega hriba, ni niti star (iz leta 1895) niti dragocen zaradi svojih fresk, ki niso kaj posebnega. Vsa njegova zanimivost je v tem, da je svetišče v votlini, pa še ta votlina ni naravna, marveč jo je dal arhimadrit Simeon Popović umetno napraviti. Svetišče po votlinah je več in zato je človek zares razočaran, ko sledi opozorilu v turističnem prospektu in se po morečih vročini potruji prepešati nič kaj prijetno pot, pa namesto znamenitosti doživi razočaranje.

Tako je v Titogradu, ki danes šteje že 18.000 prebivalcev, pač najznamenitejše mesto samo, bodisi v modernem delu mesta, dodisi v »stari varoši«, kjer muslimanske hiše in ozke ulice še vedno prikazujejo, kakšna je bila nekdanja Podgorica.

Slava Rakovec **O nastanku in legi Tržiča**

(Ponatis iz revije Gorenjska št. 4—6)

Nastanek Tržiča je tesno povezan s staro prometno potjo, ki je vodila iz doline Tržiške Bistrice preko Ljubeljskega sedla na Koroško. Domnevamo lahko, da je bila pot živa že v prazgodovinski dobi. Gotov dokaz o prometu preko Ljubeljskega prelaza v rimski dobi so trije odkriti votivni oltarji. Iz napisa na njih razberemo, da je služil Ljubeljski prelaz predvsem transportu železne rude iz bližnjih nahajališč. Pot je prestopila Savo nekje pri Kranju in se vzpela preko Ljubelja na Koroško v Virunum, kjer so se stekale najvažnejše prometne poti tedanje dobe. Pot preko Ljubelja nikoli ni prerasla okvira navadne tovrniške poti, ker je Rimljane odvrčala od gradnje ceste na eni strani strmina prelaza, na drugi pa obstoj mnogo ugodnejše zveze med Ogijem in Norikom — cesta preko prelaza Santicum.

Ime Ljubelja znova zasledimo šele ob prelomu tisočletja. Listina iz leta 1169 ga imenuje »perg Loibl«. Pogosteje srečamo ime Ljubeljskega prelaza v listinah iz XIII. stoletja. Omenjajo se imena: in monte Leuvel (1239), per montem Lovvel (1251), infra montem Leybel (1254), in monte Livbel (1262), sub monte Lewbel (1268), Leubel (1268), in apud Leubel (1279). Tedaj je bil prelaz v posesti koroških vojvod, ki so si pod njim uredili mitnico. Na severni strani je stala cerkev sv. Lenarta, ki se v listinah že zgodaj imenuje. Oglejski patriarh Berthold jo je leta 1239 podaril vetrinskemu samostanu in mu naložil dolžnost, da samostanski brat potujoče revne popotnike gostoljubno sprejme in potujočim tujcem oskrbi toplo sobo in slamo. Obenem mora samostan skrbeti tudi za vzdrževanje poti in mostov. Samostanu je bilo dovoljeno na pobočjih krčiti gozdove, da bi potujoče črede imele dovolj krme. Nekateri domnevajo, da je bil na severni strani Ljubelja pri cerkvi že takrat nekakšen pregled živine, da bi se zavrlo prenašanje nalezljivih bolezni iz ene dežele v drugo. Tudi samo ime patrona cerkve (sv. Lenart), ki so ga v vzdolžnih Alpah častili kot zaščitnika živine, utegne podpreti to misel. Da bi menihi svoje zavetišče (hospic) laže vzdrževali, je podaril vojvoda Bernhard v letu 1253 samostanu zemljo in gozd med Malim Ljubeljem in potokom Sopotnico.

Do leta 1261 so se mogli srednjeveški trgovci in ostali potniki na svoji poti preko Ljubelja ustavljati le na severni strani prelaza pri cerkvi sv. Lenarta, kjer se od leta 1239 omenja tudi hospic. Pot pa je bila dolga in samotna, vodila je skozi gozdove in potujoči niso bili varni pred napadi roparjev. Pokazala se je potreba, da se tudi na južni strani prelaza uredi postajališče, kjer bi se mogli tovarniki nahraniti in prenočevati. S tem v zvezi je koroški vojvoda Ulrik 12. marca 1261 podaril svet v okolici prelaza stišskemu samostanu pod pogojem, da tam uredi hospic in brezplačno sprejme revne popotnike, ki potujejo preko prelaza. V tem letu se prvič omenja forum Lubelino, ki ga je vojvodinja podarila samostanu malo pred tem. Domnevamo lahko, da je forum Lubelinum sredi 13. stoletja stal ob glavni prometni žili med obema spanheimskima terito-

rijema, nekje v dolini ob Moščeniku. Gotovo je tudi, da je to staro naselbino, predhodnico današnjega Tržiča, poklicala v življenje prometna pot, ki je vodila preko Ljubelja. Tako se nam odpira zanimivo vprašanje, kje je stala prvotna naselbina, prednica današnjega Tržiča in zakaj je tako kmalu izginila brez sledu.

Ljudska govorica postavlja stari Tržič na kraj, imenovan Na plaz. Po govorici je bil stari Tržič razdejan, prebivalci pa so se rešili in ustanovili novi Tržič. Tradicija meni, da je prvotni Tržič zasul kamniti plaz. Po njej prevzame to mnenje tudi Gruden, ki v svoji Zgodovini slovenskega naroda meni, da je podor gore, ki naj bi zasula staro tržiško naselbino, sprožil potres, ki je v letu 1348 napravil veliko razdejanje na Kranjskem in Koroškem in povzročil podor Dobrača na Koroškem.

Tudi zgodovinar Šmid meni, da je podor gore zasul prvotno tržiško naselbino. Vendar tega pojava ne spravlja v zvezo s podorom Dobrača in potresom v letu 1348, temveč misli, da je forum zasulo kamenje ob podoru s pobočja Košute.

Vsekakor Grudnovno mnenje ne drži, kajti nova tržiška naselbina se omenja v listinah že v l. 1320, potres in podor Dobrača pa sta bila v letu 1348. Tako je do neke mere pravilnejše Šmidovo presojanje, ki uničenja starega naselja ne spravlja v zvezo s potresom v letu 1348. Vendar tudi teorija o podoru Košute ni verjetna, kajti forum Lubelino ni stal pod Košuto, ker so njena pobočja preveč vstran od glavne prometne poti, ki je vodila ob Moščeniku navzgor.

»Na plaz« (t. j. tam, kjer stoji znana gostilna pri Ankeletu) starega Tržiča kamniti plaz ne bi mogel zasuti, ker tod okrog ni takih pobočij, da bi to bilo mogoče. Nasipina »Na plaz« ni nič drugega kot morenski nasip ledenika, ki je prihajal izpod Košute, ugotavlja profesor A. Melik.

Iz okolice Radovljice in iz blejskega kota je v srednjem veku vodila stara tovrniška pot skozi Begunje in čez planino Preval proti Ljubelju. Obstoj te važne komunikacije nam dokazuje tudi lega gradu Kamna, ki je varoval vhod v dolino Drage in z njo pot, ki je vodila skozi njo. Preval leži v višini 1309 m na jugovzhodnem pobočju Begunjščice. Ker je ime

prelaza staro, lahko domnevamo, da je prav tu čez vodila pot. Iz doline Drage se je tovrniška pot vila ob potoku navzgor v isti smeri kot današnja turistična steza. S Prevala je peljala pot v dolino Moščenika skozi Potočnikov graben, ki ga je izoblikoval potok, ki se pri Potočniku izliva v Moščenik (pritok Tržiške Bistrice). Pot, ki je vodila čez Preval, se ni sešla z ljubeljsko cesto »Na plaz«, pač pa nekje na mestu, kjer doseže cesta višino 729 m, to je na južnem delu tiste skupine hiš, ki ji ljudska govorica pravi »Lajb«. Če bi namreč pot proti Begunjam vodila od kraja, ki ga ljudstvo imenuje »Na plaz«, ne bi potekala preko planine Preval, marveč po dolinici mimo Tominčevega slapa in bi se prevalila na begunjsko stran v bližini kote 1252 m. Staro ime Preval pa kaže na to, da so tovarniki tovorili po poti, ki je vodila čez Preval.

Prvotna tržiška naselbina ne bi stala v docela neobljudenem ozemlju med prostranimi gozdovi, če ne bi naselje imelo nekih določenih nalog ob prometni poti. In če je tako, je pač najbolj naravno, da je nastala naselbina na mestu, kjer je mogla opravljati svojo funkcijo za obe poti hkrati: za tržiško in za begunjsko.

Zato menim, da prvotna naselbina Tržiča ni stala »Na plaz«, kamor jo postavlja ljudska govorica, marveč severno od tod, nekako tam, kjer stoje danes hiše »na Lajbu«, tam, kjer sta se stikali obe tovrniški poti.

Za to domnevo govori tudi ime kraja: Lajb, ki je gotovo v zvezi z imenom Ljubeljskega prelaza. Padajoči naglas v imenu Lajb govori tudi za to, da je beseda tuja. Prvotna slovenska osnova je »ljub« in je »aj« v tem primeru germanska substitucija za slovenski »in«. Ime Ljubelj se je izpremenilo v Loibl (germanska substitucija oi za slovenski in), zadnji l pa je odpadel po disimilaciji. V imenu naselja Lajb pa so še slovenski prebivalci ohranili nemški vokalizem.

Ker je torej tudi ime tega kraja v zvezi z Ljubeljskim prelazom in ker ostala navedena dejstva govore za to, mislim, da naselbina prvotnega Tržiča ni bila »Na plaz«, ampak da je bil stari Tržič na mestu, ki mu danes pravimo »Lajb«.

In če je tako, nam postane umljivejša tudi govorica, ki pripove-

duje, da je stari Tržič zasul kamniti plaz. Medtem ko bi to »Na plaz« ne bilo mogoče, so na Lajbu tudi geološki pogoji, da je kaj lahko zasul staro naselje kamniti plaz. S tem bi bila ljudska govorica potrjena in s tem tudi naša domneva, da je bil stari Tržič na Lajbu.

Vsekakor je bila prvotna tržiška naselbina forum Lubelinum zelo zgodnja ustanova, če jo je že pred marcem 1261 koroška vojvodinja podarila Stični. Tudi če bi naselja ne zasul plaz, bi se verjetno ne moglo razviti v večje središče sredi gozdne, neobljudene pokrajine.

Novi trg, ki je nastal ob sotočju Bistrice in Moščenika ima mnogo ugodnejšo lego. Novi Tržič — oppidum novum — se imenuje že leta 1320. Tega leta je namreč Konrad z Iga prodal stiškim menihom hišo v tem trgu.

Medtem ko je staro naselje forum Lubelinum nosilo ime v zvezi s slovanskim imenom za prelaz, dobi nova naselbina ime, ki pričča, da je naselbina nova. Listine jo imenujejo oppidum novum, kar je nekako isto kot nemško ime zanjo »Neumarkt«, kar bi pomenilo Novi tržič. Oznaka »markt« oziroma »tržič« kaže, da je bilo prvotno naselje majhno (markt, tržič) in že zgodaj dobilo tržne pravice.

Novi Tržič leži ob vznožju ljubeljske ceste, kjer so ga zaradi ugodnih naravnih pogojev že zgodaj nastanili številni kovačji in fužinarji. Rast novega naselja je bila vseskozi tesno povezana s potjo preko Ljubelja. Z rastočim prometom čez prelaz je rasel tudi Tržič.

Moščenik in Bistrica sta s svojimi znanimi padci ustvarjala dovolj energije, ki so jo potrebovali takratni obrtniki pri svojem delu. Določeno vlogo so pri izbiri lokacije novega naselja igrali tudi obrambni razlogi. Ob sotočju Bistrice in Moščenika je zadnje ozko dolinsko grlo, kjer je bilo mogoče zapreti dohod od juga navzgor. Takoj pod Tržičem izstopa Tržiška Bistrica iz ozke doline in prehaja v široko plosko dolino, ki se polagoma preljuje v razsežno ljubljansko kotlino.

Tržič je tako nastal in se razvijal na meji gorskega in ravninskega sveta. Oba oblikovalna faktorja sta vsak po svoje vplivala na njegovo nadaljnjo rast, se med seboj dopolnjevala in tako ustvarila današnje podobo mesta.

Avtobusne mesečne vozovnice za šolarje iz Leš in Podljubelja

Podjetje SAP-Turist biro je odobrilo, da uživajo učenci obeh tržiških osemletk pri vožnji na avtobusnih progah Podljubelj—Tržič in obratno ter Tržič—Leše 75 % popust, ko prihajajo v šolo oziroma na poti iz šole. Mesečne vozovnice za učence iz teh krajev je pisarna Turističnega društva že začela izdajati. Ugodnost velja namreč od 1. oktobra dalje do preklica. Učenci, ki žele mesečno vozovnico, morajo predložiti potrdilo, da so vpisani na eni izmed osemletk. Cena mesečne vozovnice na relaciji Podljubelj—Tržič in nazaj znaša 520 din, cena mesečne vozovnice na relaciji Tržič—Leše pa 260 din.

Podjetju SAP-Turist biro bodo za njegovo uvidevnost starši prizadehtih otrok gotovo zelo hvaležni, saj omogoča njihovim otrokom manj naporen in manj zamuden obisk šolskega pouka, staršem samim pa tudi izdatek za vožnjo ni prehudo breme.

AVTOBUS NA PROGI TRŽIČ—POREČ PRENEHAL VOZITI

S 1. oktobrom je prenehal voziti avtobus na sezonski progji Tržič—Poreč in obratno.

Na ostalih progah v naši občini vozijo avtobusi še nadalje po nespremenjenem voznem redu.

KINO

2. do 3. oktobra: nemški barvani film CIGAN BARON

4. do 6. oktobra: francosko-italijanski film NANA

7. do 8. oktobra: francoski film NEVARNA SRECANJA

9. do 10. oktobra: angleški film BANDA IZ LAVENDER HILLA

11. do 13. oktobra: ameriški barvani film ŠTIRJE JAHAČI

14. do 15. oktobra: madžarski f. DVE PRIZNANJI

16. do 17. oktobra: indijski film AVARA

Praktični izpiti v tovarni „PEKO“

V sredo, 10. septembra so bili v tovarni »Peko«, obrat 2. praktični izpiti vajencev in vajenk. Izpita se je udeležilo vsega skupaj 27 mladih pripravnikov na kvalifikacije, od teh 24 iz tovarne »Peko« in 3 iz podjetja »Alka«, Duplje.

Vodilni strokovnjaki tovarne »Peko« so že nekaj dni pred izpitom izvedli nekako pripravo na izpit. V popoldanskih prostih urah so zbranim vajenkam in vajencem postavljali razna vprašanja iz strokovnega risanja, materiala in izdelave čevlja na industrijski način. Hoteli so se pripraviti o znanju mladega naraščaja, pridobljenem v vajenski šoli in v obratnih delavnicah.

Izpitni komisiji je predsedoval inšpektor V. Kus iz Kranja. Medtem ko so vajenci v delavnici izdelovali vsak svoj par čevljev, vajenke pa vzorce in zgornje dele čevljev, je predsednik Kus pregledoval in ocenjeval delavniške dnevnike, brez katerih ne more biti nihče pripuščen k izpitu. Delavniški dnevniki so povezava med šolo, delavnico in starši, vajencem služijo obenem v samoizobrazbo in jim bodo nekoč spomin na učno dobo.

Pred izpitno komisijo, ki je zasedala v lepo opremljeni obratni učilnici, so stopali posamezni vajenci in vajenke z izvršenimi izdelki in polizdelki. Na stavljena vprašanja iz čevljarške stroke in zakonodaje so vsi dobro odgovarjali. Izdelali so vsi, večina s prav do-

brim, odličnim in dobrim uspehom. Ocenjeni so bili: vodenje delavniških dnevnikov, praktični izdelek in odgovori na vprašanja.

Po končanem izpitu so se zopet zbrali vsi vajenci in vajenke ter njihovi inštruktorji pred zbrano izpitno komisijo v učilnici. Tov. inšpektor jim je čestital k uspehu, naglasil veliko skrb sedanje oblasti za industrijski naraščaj, tako glede šolanja in praktičnega učenja v obratih. Šolanje vsakega vajenca stane letno do 40.000 din. Pozval je učence, naj se tudi v bodoče po pridobljeni kvalifikaciji še dalje strokovno izobražujejo in postanejo res dober kvalificiran kader naše socialistične družbe.

Podoben nagovor je imel tudi direktor tovarne »PEKO«, tov. I. Stucin: »Vaša učna doba je sicer minila, a začela se bo nova, kajti treba bo še veliko vaje in stalnega učenja. Na vas je bodočnost. Povečati proizvodnjo, znižati cene in zboljšati kvaliteto izdelkov! To moramo doseči z domačim kadrom. Udejstvujte se tudi v naši mladinski organizaciji! Vsému vašemu prizadevanju želimo lepih uspehov!«

Nato se je vajenka Helena Pogačnik v imenu vseh vajencev in vajenk zahvalila izpitni komisiji in vodstvu tovarne »Peko« za vso skrb in pomoč ter oskrbovanje z vsemi šolskimi potrebščinami za časa šolanja in učne dobe. »Hvaležnost bomo izkazali s pridnim delom,« je zaključila Pogačnikova.

Andrej Tišler

Pisma naših bralcev

Letos je tržiško planinsko društvo spet oskrbelo nove kažipotne tablice in opremilo nekatera planinska pota z novimi markacijami. To delo je vse hvale vredno. Treba bo pač z njim nadaljevati toliko časa, da bodo steze in pota po vsej naši okolici tako markirane, da se nobenemu tujcu ne bo treba na razpotjih spraševati, v katero smer naj krene.

Vendar je treba pri markiranju, zlasti pa še na kažipotnih tablicah dobro premisliti, kako markirati in kaj na tablice napisati. Glede tega bi bilo treba marsikje marsikaj izboljšati.

Danes bi radi opozorili le na nerodnost, ki nas bode v oči sredi

Tržiča. Gre za kažipotno tablico, ki turiste na Koroški cesti opozarja, kje naj zavijejo v desno mimo gradu na Pirmance pa na Kal in Kofce.

Na tej tablici je napis: GRAD PIRMANCE KAL KOFCE. Med temi štirimi besedami ni nobenih ločil.

Tržičani sicer prav dobro vemo, da zavije tu pot mimo gradu, kjer je danes Dijaški dom in vrtec, na Pirmance in da vodi dalje pot proti Kalu in Kofcam.

Tujec, ki tržiške okolice ne pozna, bo pa upravičeno izpraševal, kje na hribu stoji grad Pirmance.

Razen tega pa pot niti ne vodi ob gradu, ampak vstran od njega in brez posebnih pomislekov lahko besedico grad sploh opustimo. Če pa že je, bi bilo potrebno, da so med imeni ločila, pomišljaji. Zaželeno bi bilo pa tudi, da bi bil na tablici označen vsaj približen čas, ki ga za pot potrebujemo. S tem bi ustregli marsikomu, ki poti ne pozna, čeprav je res, da je vrednost oznake časa lahko zelo problematična, saj dva turista ne hodita enako hitro, niti isti človek vedno ne potrebuje za isto pot enako dolgo.

Toda kljub temu utegne biti oznaka časa večših prav dragoce, posebno v primerih, če se tujec še ni odločil, kam naj gre, in če mora računati z omejenim časom.

Vsekakor pa naj bi izginile s tablic take dvoumnosti, kot je primer na Koroški cesti: GRAD PIRMANCE!

Gibanje prebivalstva

v času od 16. do 28. septembra 1958

Rodile so:

Zupan Rozalija, delavka iz Seničnega — dečka. Čestitamo!

Poročili so se:

Kranjec Franc, tovarniški delavec iz Tržiča, in Slapar rojena Kuhar Ana, tovarniška delavka, Spodnje Vetrovo 6; Prešeren Karel, obratni električar iz Tržiča, in Perko Tezija, nameščenka s Pristave; Gros Viljem, čevljar iz Tržiča, in Plut Slavica, predilka iz Tržiča.

Mnogo sreče!

TISKANINA tovarna tiskanega blaga KLANJ

nudi svoje priznane izdelke v bombažnih in staničnih tiskanih tkaninah v vseh modnih barvah in desenh

IZREDEN DOPUST

Lieselotte Kahlberg:

Večina ljudi se veseli svoje poroke, Otto Hagemann pa se je že nekaj dni sem boji. Ne morda zato, ker bi svoje neveste ne imel rad. Ničesar si bolj ne želi, kakor da bi jo končno imel čisto zase. Celo stanovanje že ima in tudi pohištvo je že na mestu in plačano. Njegove zasebne stvari so torej popolnoma v redu. Negotovo pri vsem je le še stališče njegovega šefa.

Ta je namreč napovedal drug veter v obratu. Izrednih dopustov za rojstne dni in pogrebe, ki jih je dovoljeval njegov prednik, zdaj ni več. Porok pri tem sicer ni posebej omenil, vendar bi se lahko zgodilo, da bi prošnja za dopust tudi v tem primeru naletela na giuha ušesa.

Otto zbere ves svoj pogum in potrka na vrata, za katerimi sedi njegov šef, ki se poleg vsega kot

nalašč piše Wüterich.

»Noter!« zavpije gospod Wüterich. »Kaj želite?«

»Oprostite,« jeclja Otto, »ne bi vas hotel motiti, toda stvar je nujna. Pojutrišnjem bi se rad poročil. Dopoldne bo civilna, popoldne pa cerkvena poroka. Vse je bilo že pred nekaj tedni urejeno.«

»In hočete kajpada dopust?« vpraša gospod Wüterich, obračajoč pri tem oči kot se spodobijo človeku s takim priimkom.

Otto Hagemann prikima. »Da, a zadostoval bi mi en sam dan.«

»Tako, tako, en sam dan. Na poročno potovanje torej ne name-ravate iti?«

»Sel bi že rad,« reče Otto, »pa sem že bil na dopustu. Zdaj potrebujem...«

»Izreden dopust morebiti,« ga glasno prekine gospod Wüterich.

Otto spet prikima. Od samega

strahu se mu tresejo kolena. »Ali mi bo zdaj odpovedal službo?« premišlja. »Dopusta mi najbrž ne bo dal, tako da se sploh ne bom mogel poročiti.«

Gospod Wüterich ga predirljivo gleda. »Izredni dopust vam je odobren. Tri tedne lahko ostanete doma. Nato se spet vrnete na delo.«

»Tri tedne?« jeclja Otto nejeverno in skoraj trepetajo od veselja.

»Da, tri tedne,« ponovi gospod Wüterich. »To pravilo sem postavil za vse moške v obratu.« Nato se zareži — kot da bi se pisal Freudlich in ne Wüterich — in dostavi: »S tem zaveje v obratu nov veter. Zdi se mi namreč važno, da so vsi uslužbenci poročeni. Potem prihajajo tem raje na delo.«

Iz nemščine prevedel J. R.

Mnogo truda in denarja je tržiški občinski ljudski odbor že vložil v ureditev tržiških nasadov. Posebno v zadnjih letih se je podoba mesta bistveno izboljšala, saj smo dobili parke s šezmicami in klopnicami, ki jih prej ni bilo.

Posebna pozornost je veljala neurejenemu prostoru okoli stanovanjskih hiš za Virjem. Tu so marljive roke delavcev in vrtnarjev v zadnjih letih storile res veliko.

Škoda pa bi bilo, če bi se to, kar je s trudom in precejšnjimi sredstvi že bilo storjeno, uničilo. Park, ki je nastal ob vzhodu Kulkovnice, voda ob robu razdira ob vsakem večjem dežju.

Ko bo listje odpadlo in se bo z njim zamašil kanal ob pobočju, se bo ponovila slika iz lanskega leta, ko je voda vdrla z brega naravnost navzdol in uničevala delo pridnih rok.

Letos sta v parku prav prijetna trava in lep cvetlični nasad. Zato bi bilo škoda, če bo ob jesenskem deževju, ki bo kmalu nastopilo, znova začela voda s svojim uničujočim delom.

Pričujoče vrstice naj bi opozorile merodajne činitelje, da poskrbe, da listje ne bo zamašilo odtočnih kanalov, to je, da bi odpadlo listje pravočasno odstranili.

RIB NOČEJO PRODAJATI

Že dalj časa se trudi občinski ljudski odbor, da bi se pri nas uvedla prodaja rib. Prodaje pa se brani mesarsko podjetje kot tudi trgovska podjetja, češ da nimata primernih prostorov in shramb.

Občinski ljudski odbor bo še nadalje iskal primeren prostor za prodajalno rib že iz razloga, ker so ribe dokaj cenejše kot meso in imajo večjo hranilno vrednost.

Pred kongresom fizične kulture

Fizična vzgoja izboljšuje zdravje in večja delovne sposobnosti ljudi

Zelo mnogo ljudje govorijo, pišejo in razpravljajo o športu, predvsem o raznih vrhunskih tekmovalnih ali o reprezentančnih posameznih panogah in o drugih tekmovalnih ekipah. Bolj malo pa govorimo in pišemo o namenu športa in množičnem zajetju predvsem delovnega človeka v športu.

Največjega pomena za naš čas je nedvomno priprava človeka na delo. Delo je vir zadovoljstva, delo ohranja človeka pri močeh, delo je vir gmotnega blagostanja. Da bi lahko delali z veseljem in uspehom, je potrebno, da je človek zdrav, da je telesno razvit, da zna delati, da je voljan delati, t. j. da ima pravilen odnos do dela.

V delovni vzgoji mladega pokolenja pripisujemo fizični vzgoji pomembno mesto, saj si ne moremo zamišljati blagostanja in srečnega življenja ljudstva brez dviga zdravja in telesne moči človeka.

Smoter telesne vzgoje ni samo v tem, da bi se naučili varno plavati, hitro teči, lepo telovaditi in zmagovati na športnih tekmah. V bistvu gre tu le za pomoč človeku pri njegovem psihofizičnem razvoju, pri rasti v osebnost in pri splošnem pridobivanju gibalnih izkušenj.

Koristi, ki jih imajo v sistematičnih in primernih telesnih vajah mladinci, mladinke in odrasli ljudje, so različne. Različni so tudi sadovi in uspehi, ki jih pričakuje družba od telesno vzgojne dejavnosti. Preglejmo na kratko zelene uspehe iz vidikov ljudskega zdravja, vzgoje, delovne sposobnosti in obrambne moči!

1. S stališča ljudskega zdravja pričakuje družba od telesne vzgoje pravilno vplivanje na rast mladine, utrjevanje zdravja, povečanje odpornosti in splošno navajanje na zdrav način življenja, dela in razvedrila. Zato so napredni zdravstveni delavci vneti zagovorniki telesne vzgoje kakor tudi primerne športa v družini.

2. Gospodarstveniki morajo vedeti, da lahko pričakujejo uspešno delo predvsem od tistih delavcev, ki so zdravi, telesno razviti, utrjeni, spretni in zadovoljni. Nima vsakdo pogojev za najboljšo storilnost. Kdor je preživel mladost brez telesne vzgoje, kdor se ni okrepil in si ni pridobil gibalnih izkušenj, bo delal s težavo, ker nima potrebne fizične kondicije; tak človek bo tudi slabo delal, če ima okorno glavo in okorne roke. Kdor se je v mladih letih navadil na gostilno, bo pri delu nezanesljiv: verjetnost, da bo pri delu večkrat manjkal ali da se bo ponesrečil, je večja. V telovadbi in v športu vzgojeni ljudje pa imajo veliko znanja o telesni zmogljivosti, delovni preciznosti in delovni varnosti, o tem, kaj jim je v prid in kaj v škodo.

Zato so gospodarstveniki za tako usmerjanje v telesni vzgoji, ki vodi do pravega športa, to je, do zmernega udejstvovanja v prostem času in sploh do zdravega načina življenja. Ne moremo si predstavljati naprednih gospodarstvenikov, ki ne bi bili zainteresirani na tem, da bi omogočali delavcem in nameščencem zdrav način oddiha in razvedrila.

Fizični vzgoji, igram in športom pa pripisujemo še nekatere druge naloge. Mladega človeka naj bi navajali na lepo vedenje in tovarištvo, pa tudi pravilno držo telesa in lepo gibanje. Estetske naloge pridejo najbolj do izraza pri tistih panogah, ki jih na tekmah točkujemo glede na pravilnost izvedbe: proste vaje, vaje na orodju, umetno drsanje, skoki v vodo, skoki na smučeh.

Tudi skrb za zdravo in kulturno razvedrilo spada med pomembne

naloge. Ne smemo pričakovati, da bi človek samo delal. V normalnem življenju je potrebno redno ali pa vsaj priložnostno razvedrilo. Pri nas se je v teku desetletij prav zaradi tega tako udomačila razvada družbenega shajanja v gostilnah, ker ljudje niso imeli ničesar drugega. Zato bi bilo nujno, da bi mladina in odrasli sprejeli telesne vaje, nedeljske izlete, poletno kopanje ali kaj podobnega za svoj stil življenja. Gre za radostno telesno udejstvovanje in za

sprostitev, kar pomeni vir novega veselja do dela, vir novih sil in ustvarjalnosti. Mladi ljudje naj se le navadijo v partizanskih in športnih društvi vodnih športov, zimskih športov, atletike, telovadbe na orodju in drugih panog, da jim bo zdrav način telesnega udejstvovanja prišel v navado, da bodo redno hodili v telovadnice, na igrišče ali v gore.

»Nekateri ljudje menijo, da je šport zabava, luksuz. To je popolnoma zastarelo pojmovanje. Menim, da sta šport in telesno vzgojanje naših državljanov splošna narodna zadeva.« (Tito.)

Miro Pirih

PRVENSTVO GORENJSKE V NOGOMETU

ZAMENJAVA MEST NA VRHU — TRŽIČ PRVI, PLANIKA DRUGA

Kakor prvo kolo tako tudi drugo ni prineslo pravih presenečenj, če vzamemo za izjemo tesno zmago prvaka Planike, ki je s težavo premagala Bratstvo kljub vodstvu domačinov v prvem polčasu. Tržič je v Radovljici katastrofalno porazil simpatične Prešernovce, medtem ko je Mladost doživela na lastnem terenu poraz v srečanju z moštvo Bleda. B moštvo Triglav je gladko zmagalo proti neučinkovitemu in neborbenemu Partizan iz Škofje Loke. Jesenice B so bile v drugem kolu proste. V primerjavi z »malenkostnim« dosežkom golov v I. kolu prvenstva (20) je naslednji zavrtljaj pripravil nič manj kot 28 zadetkov. Ugodno bilanco — 48 odličnih strelcev v črno, seveda vedno na račun slabo pripravljenih moštev v elitnem tekmovalnem Gorenjske nogometne podzveze, da slutiti, da bo verjetno, vsaj po dosedanjem mnenju in ugotovitvah, zaključni spisek omenjal rekordno število — čeprav včasih neljubih, vendar pogostokrat odločilnih in srečnih — zadetkov med dvema stativama.

Po drugem kolu nogometnega prvenstva Gorenjske nam je že povsem jasna slika dobrih in slabih strani posameznih moštev. Tržič je brez posebnih težav prešel obe oviri, Prešerna in Triglav B, in se s 4 točkami ter odličnim količnikom golov 10:1 brez dvoma upravičeno uvrstil na najvišje mesto. Kljub pozitivnemu dejstvu, ki ga lahko pripišemo Planiki po dveh odigranih srečanjih s slabšima soprotnikoma, smo z njeno dosedanjjo igro nezadovoljni, sicer pa je do zaključka prvenstva preostalo še 7 kol in bomo po vsej verjetnosti dali šele takrat pravo oceno njene forme in pripravljenosti v boju za najvišji naslov na Gorenjskem. Ugodno preseneča trenutno tretje mesto na lestvici, ki ga je zasedlo moštvo Bleda. Njegov uspeh v srečanju z Mladostjo je zaslužen in ustreza rahli terenski premoči gostov. Partizan (Šk. Loka) in Mladost si delita 4. in 5. mesto, medtem ko zadnje plasirana Bratstvo in Prešeren po dveh kolih še ništa zabeležila zmage. Izven konkurence vodijo še vedno Jesenice B.

Preteklo nedeljo je bilo na sporedu že tretje kolo, v katerem so se srečali na Jesenicah: Jesenice B : Mladost, v Škofji Loki: Partizan : Bratstvo, v Kranju: Planika : Triglav B in na Bledu: Bled : Tržič. Prešeren je bil tokrat prost. Tudi četrti prvenstveni ples obeta zanimiv in borben nogomet v posameznih srečanjih. Jesenice B bodo sprejele v goste Prešerna, v Kranju se bosta v derbyju mestnih rivalov pomerila Mladost in Triglav B, škofjeloški Partizan bo skušal osvojiti točko v srečanju s Planiko, medtem ko bo Bled imel nekoliko lažje delo z Bratstvom.

IZIDI DRUGEGA KOLA

Prešeren : Tržič 1:8
Triglav B : Partizan (Šk. L.) 5:0
Bratstvo : Planika 3:4

LESTVICA

Tržič	2	2	0	0	10:1	4
Planika	2	2	0	0	7:3	4
Bled	1	1	0	0	4:3	2
Mladost	2	0	1	1	7:8	1
Partizan	2	0	1	1	4:9	1
Bratstvo	2	0	0	2	4:10	0
Prešeren	2	0	0	2	1:11	0

ROKOMET

Pomembni zmagi:

Tržič : Mladost 18:17

Tržič : Kropa 28:17

V prvem in drugem kolu rokometnega prvenstva Gorenjske je moštvo Tržiča zabeležilo presenetljivi zmagi nad Mladostjo iz Kranja s 18:17 in Kropo 28:17 ter se s štirimi točkami uvrstilo na prvo mesto.

Komentar našega športnega urednika bomo priobčili v prihodnji številki našega lista.

STRELSTVO

ZMAGOVITI ZADETKI

V okviru prireditev tradicionalnega strelskega tedna je bilo minulo nedeljo, 14. septembra na novem, sodobnem strelišču v Predvoru nad Kranjem zanimivo tekmovalje najboljših ekip Gorenjske.

Prehodni pokal okrajnega strelskega odbora je osvojila reprezentanca Tržiča s 967 krogi od 1500 možnih. Na naslednja mesta so se plasirale sledeče ekipe: Škofja Loka 871, Jesenice 867, Radovljica 866 in Kranj 858 krogov. Med posamezniki je osvojil prvo mesto Vili Bedina (SD »Anton Štefe - Kostja«) pred svojim klubskim tovarišem Milanom Štucinom, medtem ko se je na odlično tretje mesto uvrstil Kranjčan Frane Peternelj.

Omenjeni uspeh naših strelcev je jasen dokaz, da sodi solidna ekipa med najboljše v naši ožji domovini. K uspehu jim prisojimo čestitamo z željo, da bi tudi v bodoče častno zastopali barve svojega mesta na številnih prireditvah v Jugoslaviji.

Izven konkurence

Jesenice B 1 1 0 0 6:1 2
Triglav B 2 1 0 1 5:2 2

V drugem kolu pionirskega prvenstva Gorenjske so bili doseženi naslednji rezultati:

Triglav A : Mladost 5:0
Partizan (Šk. L.) : Triglav B 5:0
Partizan (Naklo) : Tržič B 3:0

RAZPORED

NADALJNJEGA TEKMOVANJA

III. kolo — Partizan (N) : Partizan (Šk. Loka), Tržič A : Triglav A, Triglav B : Mladost, Tržič B je prost.

IV. kolo — Partizan (Šk. Loka) : Triglav A, Partizan (N) : Mladost, Tržič A : Tržič B, Triglav B je prost.

Ivan Virnik

MONOTONA PESEM MOTORJEV V NOVI GORICI

UGODEN PLASMA RUPARJA

Avto-moto društvo Nova Gorica je priredilo minulo nedeljo v okviru prireditev 11. obletnice priključitve Slovenskega Primorja k matični domovini in petnajste obletnice znane goriške vstaje hitrostne dirke za prvenstvo Slovenije z udeležbo najboljših vozačev iz Ljubljane, Kranja, Tržiča, Nove Gorice, Trbovelj, Kočevja in Novega mesta. Po zanimivih in pestrih podatkih, ki nam jih je bilo moč dobiti, je bila proga dolga 5000 metrov in je imela več ostrih zavojev. Organizacija prireditve je bila na izredni višini, dirke pa si je ogledalo okrog 10.000 ljubiteljev avto-moto športa, ki so navdušeno pozdravili v svoji sredi nekatere naše vrhunske vozače. Član AMD Tržič Pavel Rupar je v kategoriji motorjev do 250 ccm zasedel 2. mesto, medtem ko se je v konkurenčni kategoriji do 350 ccm plasiral na 3. mesto. V vožnji s prikolico do 1200 ccm sta se Tržičana Hrast in Zupan uvrstila na 3. mesto.

Tehnični rezultati:

50 ccm: 1. Klemenčič (NG), 2. Hlebe (NG), 3. Gostič (NG).
125 ccm: 1. Oblak (Lj), 2. Bratina (NG), 3. Novac (NG).
175 ccm: 1. Bivic (Trb.), 2. Prstec (Ptuj), 3. Bratina (NG).
250 ccm: 1. Pintar (Kranj), 2. Rupar (Tržič), 3. Bivic (Trb.).
350 ccm: 1. Pintar (Kranj), 2. Čuden (Lj), 3. Rupar (Tržič).
500 ccm: 1. Sterle (Kočevje), 2. Čuden (Lj), 3. Breznik (Lj).
Prikolice do 1200 ccm: 1. Jenko - Habič (Lj), 2. Sterle - Maček (Kočevje), 3. Hrast - Zupan (Tržič).